

Prognos 8.4.2010

**Ekonomisk prognos
2010–2011**

Produktionen föll rekordsnabbt

Tilläggsuppgifter

Prognoschef
Eero Lehto
tel. (09) 2535 7350

Informatör
Heikki Taimio
tel. (09) 2535 7349

Ekonomisk prognos 2010–2011

Produktionen föll rekordsnabbt – finanspolitiken stödde samhällsekonomin mindre än beräknat

Löntagarnas forskningsinstitut har höjt sin prognos för BNP-tillväxten i Finland 2010 med 1,2 procentenheter till 3 %. För 2011 förutspår forskningsinstitutet en BNP-tillväxt på 3,5 %. När utsikterna för den globala ekonomin ljusnar utgörs grunden för den ekonomiska återhämtningen i Finland framför allt av exporten, som växer med 7,8 % i år och 10,3 % nästa år. Också bostadsinvesteringarna tar tydligt fart. Ytterligare 20 000 personer blir arbetslösa i år, och arbetslösheten stiger till 9,1 %, men arbetsmarknaden vänder uppåt redan under nästa år. En vändning till det bättre sker också i statens och hela den offentliga sektorns skuldsättning, men inflationen ökar något – i år till 0,9 % och nästa år till 1,8 %. Räntenivån väntas börja stiga först under första kvartalet 2011.

Totalproduktionen i Finland minskade förra året rekordartat, dvs. med 7,8 %. Mest drabbades utrikeshandeln som är inriktad på export av investeringsvaror. Även om exporten och importen sammantaget drog ned produktionen med bara 1,8 % var den faktiska effekten som realiserades via inkomstbildningen större än så. Bara lagerminskningen (utan statistikfel) drog ned totalproduktionen med 2,5 % i följ. En så extremt stor negativ effekt tenderar i regel att elimineras redan under de två följande åren om konjunkturläget normaliseras.

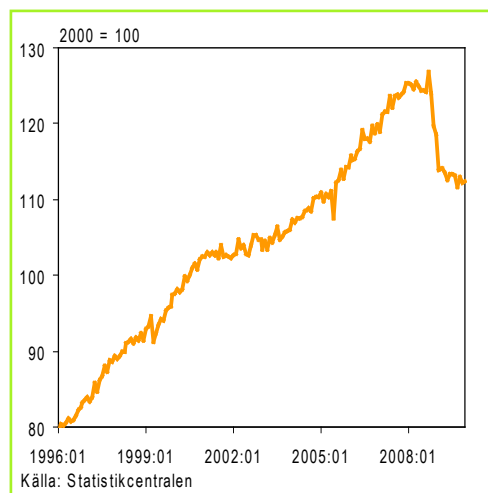
Av allt att döma kommer totalproduktionen i Finland att återhämta sig snabbare än efter depressionen på 1990-talet och snabbare än vad som allmänt förutsågs för ett år sedan. Löntagarnas forskningsinstitut spår att produktionen växer med 3 % i år och 3 ½ % nästa år. Tillväxten är exportledd men främjas också av livligare bostadsinvesteringar.

Den finländska regeringens finanspolitik stödde tillväxten förra året främst genom skattesänkningar. Stimulansen via utgiftsökningar har varit obetydlig. Enligt Löntagarnas forskningsinstituts bedömning stimulerar skatteändringarna samhällsekonomin ännu detta år men på utgiftssidan är finanspolitiken inte längre expansiv. I förhållande till BNP blir stimulans-effekten totalt sett bara 0,3 % i år. Det svaga sysselsättningsläget skulle kräva kraftigare stimulansåtgärder och för sådana finns även utrymme tack vare det ringa inflationstrycket. Nästa år är finanspolitiken i fråga om både skatter och utgifter klart åtstramande. Det kan sannolikt inte hindra den exportledda tillväxten från att ta fart.

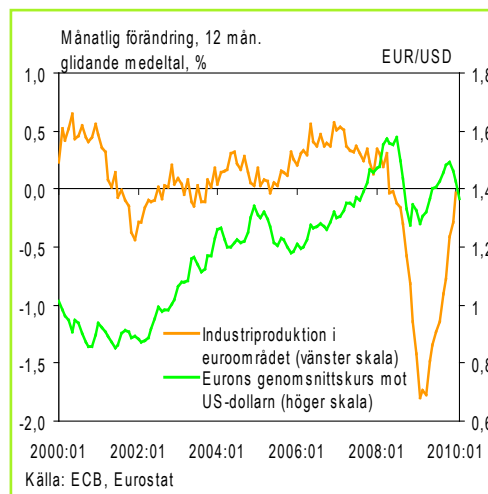
Den globala ekonomiska krisen lättar

Utsikterna för den globala ekonomin har överlag förbättrats. På många håll görs nu bedömningen att den ekonomiska krisen är över och att produktionen även i utvecklade länder så småningom närmar sig nivåerna vid slutet av 2008 och början av 2009 där den låg före nedgången. Tillgången till finansiering är närapå densamma som före finanskrisen och räntenivån kommer ännu länge att vara mycket låg. Men verksamheten på finansmarknaderna är än så länge beroende av stöd från centralbanker och regeringar. Det kommer att ta ännu några år innan finansmarknadsläget normaliseras men många år innan

Konjunkturindikator för produktionen 1996:01–2009:12

Industriproduktion i euroområdet och eurons kurs mot US-dollar 2000:01–2010:02

realekonomin och framför allt arbetsmarknaden återgått till nivåerna före recessionen. Allvarligast är läget i länder med skuldsatta hushåll och kraftiga fall i bostadspriserna där möjligheterna för hushållen att konsolidera sin finansiella ställning försvårats.

EU-området har drabbats hårdare av recessionen än den övriga världen. Följaktligen minskade totalproduktionen i hela EU-området förra året med 4,2 % mot en nedgång på bara 0,8 % för produktionen i världen. I USA sjönk produktionen med 3,2 %, dvs. mindre än i Europa, trots att det var i USA som finanskrisen började. Var ligger förklaringen till att recessionen i Europa blev så djup? En låg trendtillväxt är inte en tillräcklig orsak. En bidragande orsak är däremot eurons alltför stora appreciering på sommaren 2008, vilket i kombination med Europeiska centralbankens penningpolitiska åtstramning vid fel tidpunkt (9.7.2008) stoppade tillväxten i Europa redan innan finanskrisen var ett faktum. Produktionen i EU och euroområdet började följaktligen minska redan under andra kvartalet 2008. På hösten 2008 när finanskrisen briserade kämpade samhällsekonomin i Europa redan med svårigheter och sjönk därför rätt snabbt in i djup recession. Efter att ha krympt kännbart under sista kvartalet 2008 och första kvartalet 2009 upphörde produktionen att minska och vände svagt uppåt under andra kvartalet 2009.

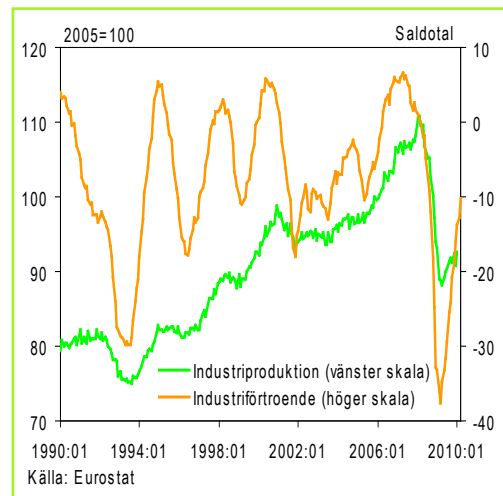
En förklaring till EU:s och euroområdets djupa recession och långsamma återhämtning i år är en icke samordnad och relativt svag finanspolitisk stimulans. Trots att exempelvis Internationella valutafonden och G20-länderna alltjämt betonar behovet av fortsatt ekonomisk stimulanspolitik under 2010 hyser Europeiska kommissionen och dess medlemsländer oro för en del medlemsländers – i synnerhet Greklands – stora budgetunderskott och oförmåga att minska det. Det har lett till att man börjat avveckla stimulansåtgärderna tidigare än planerat och inlett åtgärder för att konsolidera de offentliga finanserna. Officiellt borde konsolideringen inledas senast 2011.

Den finanspolitiska stimulansen är till synes på väg att avvecklas i nästan alla EU- och euroländer. Endast i Tyskland är finanspolitiken klart expansiv under nästa år. I fråga om åtgärder för att framdeles minska de offentliga underskotten är kommissionen och euroländernas regeringar nog resoluta. Däremot har de inte visat samma beslutsamhet när det gäller att genomföra stimulansåtgärder. Betecknande är att medlemsländernas rapportering om dimensioneringen av finanspolitiken under recessionen inte grundat sig på enhetliga beräkningar, vilket för sin del har omöjliggjort en samordning av åtgärderna.

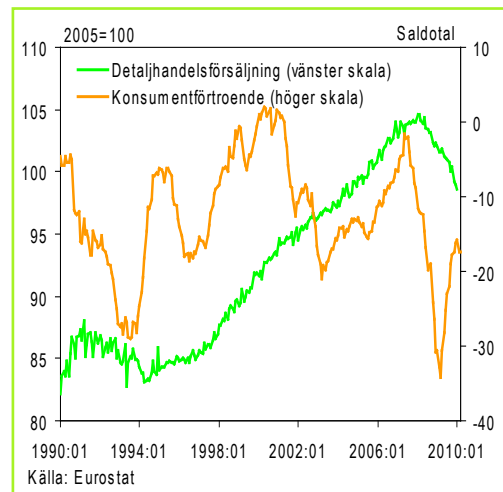
Den senaste tiden har Greklands stora statsskuld och offentliga underskott, som uppgår till cirka 120 % respektive 10 % av BNP, fått mycket uppmärksamhet. Men i jämförelse med en del större länder, såsom Japan, USA, Storbritannien och Italien, är situationen inte helt unik. Som ett litet och därför sårbart land har Grekland dock tvingats underkasta sig kraftiga åtgärder som drar ned den offentliga efterfrågan och samtidigt minskar det offentliga underskottet. Ser man till såväl euroområdet som hela världen förekommer det stora variationer i offentliga underskott och skuldsättning mellan de olika länderna. De bästa förutsättningarna för finanspolitisk stimulans har länder där de offentliga finanserna initialt varit stabila. Men inte ens de möjligheterna har utnyttjats tillräckligt. Det förklarar för sin del varför USA de senaste månaderna uppvisat en högre tillväxt än euroområdet.

Men också i euroområdet har konsumentförtroendet stärkts klart jämfört med ett år tidigare. Ändå har detaljhandeln och den privata konsumtionen hittills ökat knappast alls. I år beräknas den privata

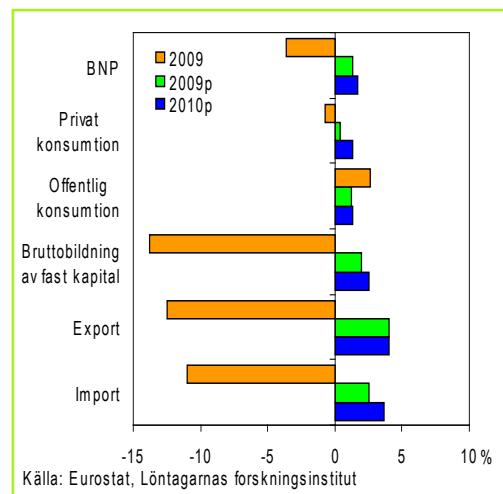
Industriförtroende och industriproduktion i euroområdet 1990:01–2010:03

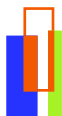

Konsumentförtroende och detaljhandelsförsäljning i euroområdet 1990:01–2010:03

Ekonomisk utveckling i euroområdet 2009–2011

konsumtionen i euroområdet växa med bara 0,4 %. Industriförtroendet i euroområdet har också stigit avsevärt och industriproduktionen har ökat. Tillväxten i euroområdet är i det närmaste exportledd med Tyskland i ledningen. Det kan nämnas att den offentliga konsumtionen i euroområdet förra året ökade med i genomsnitt 2,6 % och således klart mer än i Finland, där ökningen stannade på 0,7 %. Denna indikator visar att finanspolitiken trots allt har stärkt tillväxten och sysselsättningen i euroområdet i genomsnitt.

Tabell 1. Internationell ekonomi

Totalproduktion, volymtillväxt (%)	2009	2010p	2011p
Förenta staterna	-2,4	2,8	3,0
Euro-13	-4,1	1,3	1,7
Tyskland	-5,0	1,8	2,2
Frankrike	-2,2	1,8	2,0
Italien	-5,0	1,3	1,7
EU27	-4,2	1,3	1,9
Sverige	-4,9	2,5	3,0
Storbritannien	-5,0	1,0	2,0
Japan	-5,0	2,5	3,0
Ryssland	-7,9	5,0	5,0
Kina	8,7	10,0	9,5

Källa: BEA, BOFIT, Eurostat, Löntagarnas forskningsinstitut

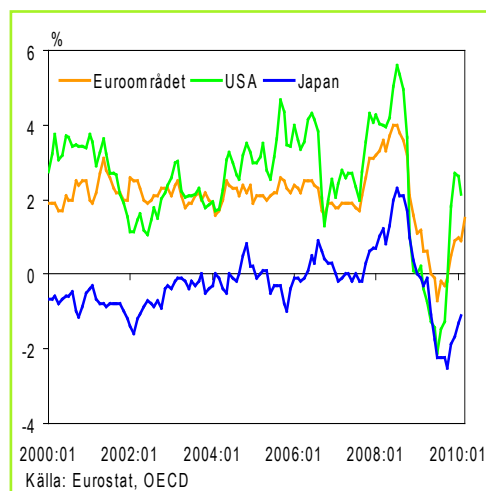
Löntagarnas forskningsinstitut förutspår att BNP-tillväxten i euroområdet blir 1,3 % i år och nästa år stiger till 1,7 %. Ännu i år står lagerupbyggnaden för en del av tillväxten. Trots minskat finanspolitiskt stöd under nästa år och avtagande effekt av lagercykeln kommer tillväxten inte att kvävas. Förbättringen eller åtminstone ljusare utsikter på arbetsmarknaden ger fart åt den privata konsumtionen i euroområdet så att den 2011 stiger till 1,3 %. Dessutom stärks exportmarknaderna ytterligare, vilket också det skapar möjlighet för produktionstillväxten i euroområdet att stiga till 1,7 %.

I EU-området förbättras det ekonomiska läget relativt snabbt bland annat i Baltikum och flera andra nya EU-länder, vars totalproduktion praktiskt taget kollapsade till följd av den ekonomiska krisen. Också i Tyskland och Frankrike växer produktionen redan i år snabbare än i Europa i övrigt. I de länder där hushållen är skuldsatta och bostadspriserna har fallit dramatiskt och inte repat sig är tillväxten lägre än i andra länder. Sådana länder är Irland, Spanien, Danmark och Grekland. Av samma orsaker bromsas återhämtningen även i Holland och Storbritannien. I Sverige är läget i det avseendet något bättre eftersom bostadspriserna i stort sett återgått till nivåerna före recessionen. Också i övrigt är tillväxten i Sverige på väg att bli klart snabbare än i övriga EU-länder. BNP-tillväxten i Sverige stiger till 2,5 % i år och 3,0 % nästa år.

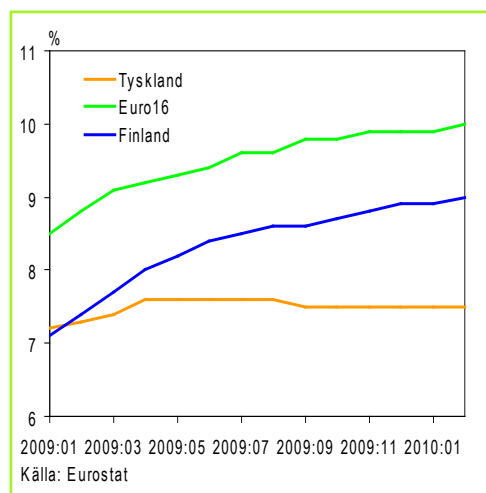
Penningpolitiken stramas åt först under början av 2011

Den djupa recessionen, den tröga återhämtningen och den relativt långvariga försvagningen av sysselsättningen i euroområdet skjuter fram penningpolitiska åtstramningar. Enligt Löntagarnas forskningsinstituts bedömning börjar Europeiska centralbanken höja räntan först under första kvartalet 2011. ECB förutspås höja styrräntan med totalt 0,75 procentenheter så att den vid slutet av 2011 ligger på 1,75 %.

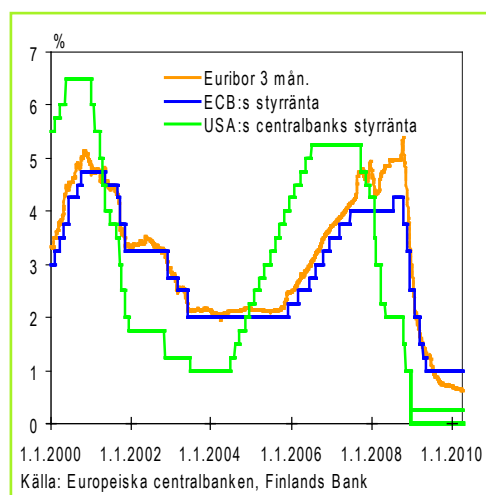
Inflation i valda länder 2000:01–2010:03

Relativt arbetslöshetstal i valda länder 2009:01–2010:02

Styrräntor och kort marknadsränta 3.1.2000–5.4.2010

Euron har den senaste tiden försvagats mot dollarn delvis till följd av den ekonomiska krisen i Grekland. Med tanke på euroområdet konkurrenskraft är utvecklingen dock välkommen. För stabiliteten på den globala valuta- och finansmarknaden borde den kinesiska renminbin lösgöras från US-dollar. Renminbin skulle då stärkas mot dollarn, vilket skulle minska inflationstrycket i Kina. Med största sannolikhet skulle även euron då försvagas mot renminbin och flera andra ostasiatiska valutor. Kina är till synes berett att vidta åtgärder i den riktningen först när den amerikanska och den europeiska finansmarknaden normaliserats och inte längre är beroende av centralbanksstöd.

Ny reglering av finansmarknaden ännu i sin linda

Den senaste tiden har i offentligheten förts en livlig debatt om hur framtida finanskriser ska kunna förhindras och finansmarknaden stabiliseras. Förslaget att införa en skatt på finanssektorn, en s.k. bankskatt, har fått starkt stöd. Vissa ekonomer anser att skatten kunde bidra till att minska kortsiktiga spekulationer och dämpa volatiliteten på finansmarknaden. Gjorda undersökningar ger vid handen att bankskatten skulle ge staten stora intäkter som kunde användas till att betala kostnaderna för framtida finanskriser. Men skatteintäkterna kunde också användas till amortering av statskulden.

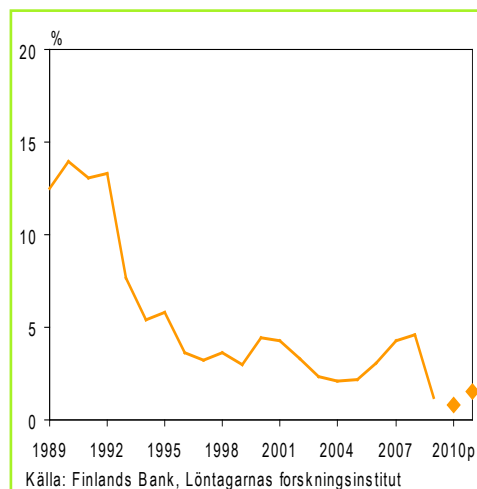
Andra sätt att stabilisera finansmarknaden som framförts i offentligheten är bland annat förslagen att slimma bankverksamheten till traditionellt format, att införa nya kapitalkrav (asset based reserve requirements) baserade på tillgångarna i balansräkningen och att stycka finansinstitut. Fördelen med en smal bankverksamhet är minskade risker för insättarna då förslaget går ut på klart separata organisationer för inlåningsbanker och investeringsbanker. Fördelen med de föreslagna kapitalkraven ligger i deras konjunkturutmärkande mekanism och beaktandet av ländervisa konjunkturskillnader. Styckning av finansinstitut skulle eliminera risken för stora katastrofer i stora banker men är dock svår att genomföra på ett rimligt och för olika länders finansinstitut likvärdigt sätt.

USA:s totalproduktion växer redan i år med nästan 3 procent

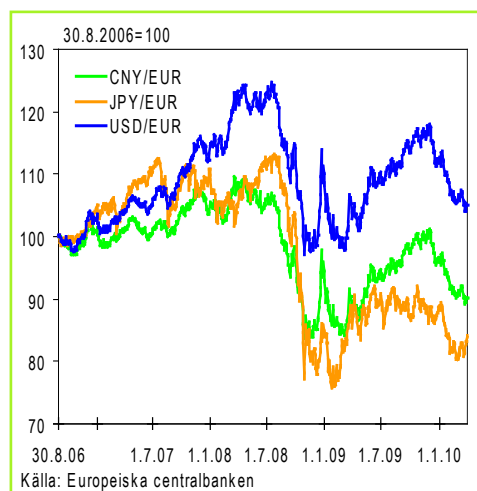
USA:s snabba återhämtning förklaras bland annat av det stora finanspolitiska stimulanspaketet. Å andra sidan ligger USA lite före Europa i konjunkturcykeln, och den rätt höga tillväxten under sista kvartalet i fjol på 1,4 % från föregående kvartal förklaras därför till stor del av lageruppbbyggnad. Motsvarande effekt är ännu i sin linda i Europa. Men i USA är den privata konsumtionen liksom också privata investeringar redan på väg att återhämta sig. Stöd för detta ger det faktum att det kraftigt försvagade arbetsmarknadsläget redan håller på att förbättras. Tillväxttakten i USA förblir måttlig ännu nästa år. Då väntas sysselsättningsläget vara klart bättre än i år, vilket för sin del ger större möjligheter till ökad tillväxt i privat konsumtion.

I Kina och övriga asiatiska länder fortsätter tillväxten att vara högre än i den övriga världen. Med stöd av Kinas export stiger den ekonomiska tillväxten i Japan redan i år till 2,5 %. I Ryssland krympte totalproduktionen förra året med 7,9 %. Det berodde framför allt på produktionsrasen, den lamslagna finansmarknaden och de ryska företagens svårigheter att skaffa finansiering. Nu när oljepriset stiger och finansmarknaden är på väg att normaliseras kommer även

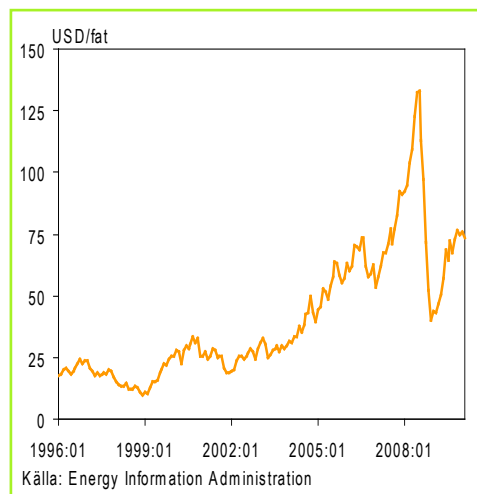
Euribor 3 mån. 1989–2011

Valutakurser 30.8.2006–1.4.2010

Världsmarknadspris på råolja (Brent) 1996:01–2010:02

produktionen i Ryssland att relativt snabbt återgå till nivåerna före recessionen.

Strukturen i den globala tillväxten stärker Finlands export

Volymen av Finlands varu- och tjänsteexport minskade i fjol med 24,3 % från året innan. Exportraset inträffade under sista kvartalet 2008 och första kvartalet 2009. Exporten började repa sig under fjolårets sista kvartal. Att även importen krympte markant, dvs. med drygt 22 %, tyder på att den drastiskt minskade transittrafiken var en delorsak till det branta exportraset. Utrikeshandelns nettoeffekt utgjorde -1,8 procentenheter av fjolårets BNP-minskning på nästan 8 %. Andelen förefaller liten men kan genom sina följd effekter anses vara betydande.

Exportraset i Finland förklaras framför allt av att våra exportmarknader – med exportandelar vägda BNP – förra året minskade med drygt 4 % medan världens BNP sjönk med bara 0,8 %. Exportens återhämtning i år och nästa år förklaras åter till stor del av att produktionen repar sig klart snabbare i de finanskrisdrabbade länderna kring Östersjön än i Europa i övrigt. Sålunda växer våra exportmarknader med omkring 3 % i år och drygt 3,5 % nästa år.

Att exporten relativt snabbt väntas återgå nästan till nivåerna före recessionen har också sin förklaring i Finlands industristruktur. När för Finland typiska kapitalintensiva och i förhållande till landets storlek mycket stora produktionsenheter körs ned – såsom skedde i fjol bland annat inom skogsindustrin och metallförädling – är effekterna på landets export och industriproduktion kraftiga och omedelbara. När enheterna sedan körs i gång och kapaciteten utnyttjas igen, såsom sker i år, är återhämtningen också rätt snabb.

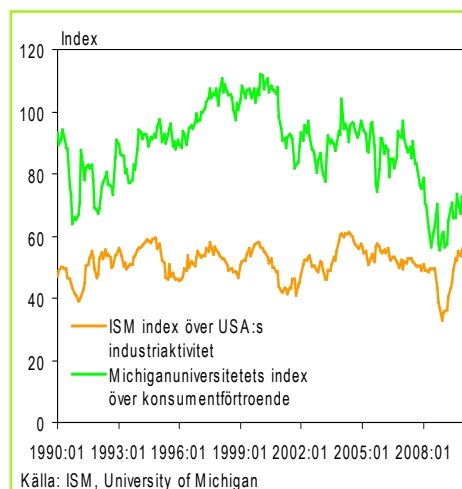
Tabell 2. Försörjningsbalans

	2009	2009	2010p	2011p
	Mrd. €	Procentuell volymförändring (%)		
Bruttonationalprodukt	171,0	-7,8	3,0	3,5
Import	57,2	-22,3	5,9	7,3
Totalt utbud	228,1	-12,1	3,7	4,5
Export	61,9	-24,3	7,8	10,3
Konsumtion	137,4	-1,3	1,4	1,1
privat	94,5	-2,1	1,8	1,5
offentlig	42,9	0,7	0,5	0,2
Investeringar	33,8	-13,4	0,1	3,5
privata	29,1	-15,7	0,7	4,1
offentliga	4,7	4,0	-3,4	-0,4
Lagerförändring (inkl. statistiskt fel) ¹	-4,9	-2,1	1,0	0,6
Total efterfrågan	228,1	-12,1	3,7	4,5

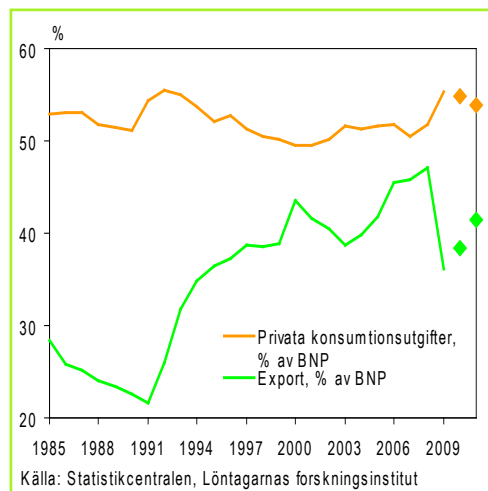
¹ Volymförändring uttryckt i procentenheter av BNP.
Källa: Statistikcentralen, Löntagarnas forskningsinstitut

Löntagarnas forskningsinstitut spår att den totala exportvolymen växer med 7,8 % i år och 10,3 % nästa år. Då återgår också maskinindustrins export till en normalare nivå. Utrikeshandeln stöder tillväxten bägge åren då importen ökar i en 2–3 procentenheter lägre takt än exporten. Exportpriserna stiger också i fortsättningen långsammare än importpriserna. I år blir varuimporten 3,4 % dyrare på grund av stigande råvarupriser på världsmarknaden.

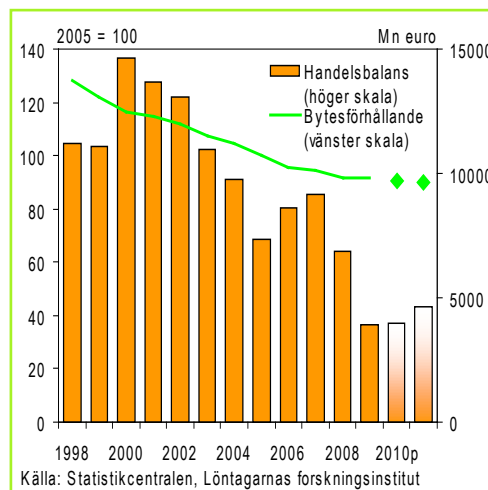
Ekonomiska indikatorer för USA 1990:01–2010:02

Export och privat konsumtion i förhållande till totalproduktionen 1985–2011

Bytesförhållande och handelsbalans 1998–2011

Markanta skillnader i tillväxtstrukturen mellan Finland och Sverige

Utvecklingen i Finland under fjolåret kan bedömas också utifrån BNP-komponenternas effekt på tillväxten. Nedan jämförs Finland med Sverige, som av EU-länderna till sin struktur mest liknar Finland.

Tabell 3. Tillväxtstrukturen i Finland och Sverige 2009 (%)

	Finland	Sverige
BNP (%)	-7,8	-4,9
Privat konsumtion	-1,1	-0,4
Offentlig konsumtion	0,1	0,5
Fasta investeringar	-2,9	-3,0
Lager och statistiskt fel	-2,1	-1,5
Utrikeshandel	-1,8	-0,5

I Finland hade utrikeshandeln en större reducerande inverkan på produktionen än i Sverige 2009. Också lagereffekten var stor i Finland. I regel blir lagereffekten motsatt och nästan lika stor när förhållandena normaliseras. Det är därför att vänta att Finland under de två närmaste åren kommer att uppvisa en högre tillväxt än Sverige. Tillväxtbidraget från offentlig konsumtion blev obetydligt i Finland jämfört med Sverige, vilket åter ger en antydning om att den finanspolitiska stimulansen i Finland inte var nämnvärd ens förra året. Den stora BNP-effekten från nedgången i privat konsumtion tyder på att skattelettaderna under 2009 knappast alls kanaliserades till konsumtion.

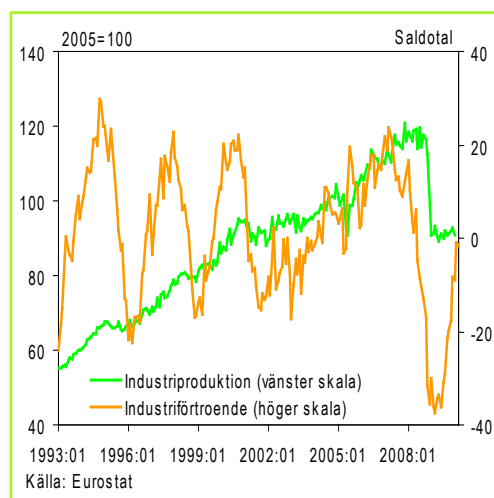
Raset i industriproduktionen rekordartat

Raset i Finlands industriproduktion förra året var historiskt: av industrins mervärde försvann en femtedel jämfört med 2008. Den sinande globala efterfrågan drabbade framför allt metallindustrin som hade vuxit kraftigt alltsedan 2005. Också tjänstesektorn kämpade med svårigheter, vilket tydligast återspeglades i att handeln krympte i en årstakt av drygt 11 %. Industriförtroendet har dock senare stigit nästan månad för månad samtidigt som tillväxten kommit i gång på Finlands exportmarknader. Utsikterna har ljusnat särskilt inom skogsindustrin, vilket har återspeglats bland annat i priset på kemisk massa.

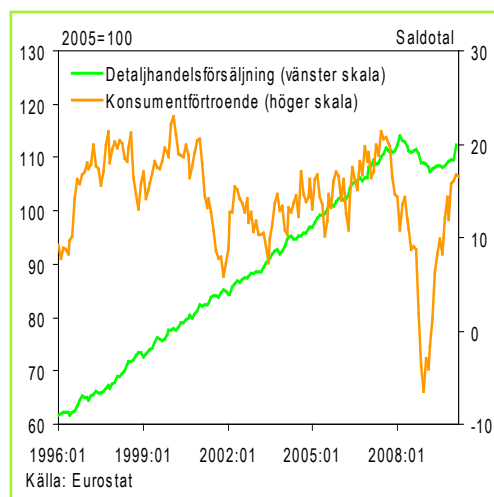
Produktionens låga jämförelsenivå och återhämtningen på exportmarknaderna skapar utrymme för tillväxt inom industrin under 2010. Kraftigast blir tillväxten inom skogsindustrin och den eltekniska industrin, dvs. närmare 10 %. Också metallindustrin växlar i år in på en tillväxtbana, om än en klart långsammare. Den övriga industrin beräknas växa i en årstakt av drygt 5 % i suget från uppsvinget på exportmarknaderna. Inom tjänstesektorn är utvecklingen betydligt anspråkslösare till följd av det svaga arbetsmarknadsläget. Företagstjänster, finansiering och försäkring väntas öka i en takt av omkring 3 % men inkvarterings- och förplägnadsbranschens mervärde blir i år mindre än förra året.

Industriproduktionen ökar avsevärt också nästa år när tillväxten i världsekonomin tar fart. Tillväxten kommer då mer än i år att vara koncentrerad till metallindustrin då efterfrågan på investeringsvaror på våra exportmarknader vaknar till liv igen. Inom skogsindustrin avtar tillväxten. Också tjänstebanserna börjar repa sig när arbets-

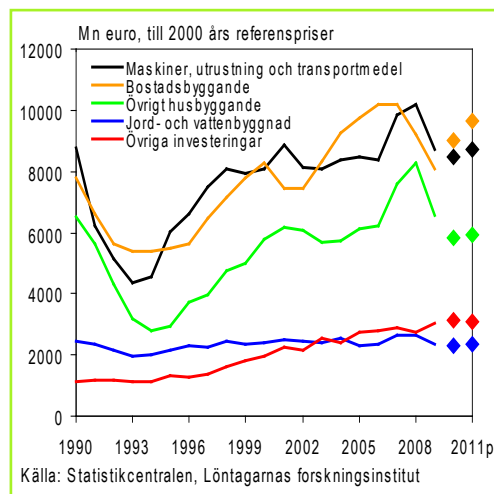
Industriförtroende och industriproduktion i Finland 1993:01–2010:03

Konsumentförtroende och detaljhandelsförsäljning i Finland 1996:01–2010:03

Investeringar 1990–2011

marknadsläget ljusnar. Højningen av konsumtions- och energiskatter minskar dock hushållens köpkraft, vilket dämpar efterfrågan på tjänster. Byggverksamheten ökar knappast alls i år men växer nästa år redan i en takt av cirka 5 %.

Bostadsbyggandet vänder uppåt

De privata investeringarna minskade förra året med 15,7 % jämfört med året innan. Mest sjönk kontors-, industri- och lagerbyggandet. Också bostadsbyggandet minskade klart även om nedgången planade ut mot slutet av året. Jord- och vattenbyggnad föll med 11,5 % jämfört med föregående år. Man kan gott säga att statens stimulansåtgärder på det området var obetydliga. Renoveringsbyggandet främjades däremot av statsstödet. Industrins låga kapacitetsutnyttjande och svaga framtidsutsikter syntes också i en kännbar nedgång i investeringarna i maskiner och utrustning.

I år vänder de privata investeringarna svagt uppåt. Positiva nyheter har kommit särskilt från bostadsbyggandet när större byggföretag har meddelat om nya påbörjade byggprojekt. Bostadsbyggandet förutses därför öka med 12 % i år. Vändningen uppåt syns dock inte i övrigt byggande, som även i år minskar klart. De planerade tidpunkterna för stora offentliga projekt innebär att jord- och vattenbyggnadsverksamheten växer på årsnivå först nästa år. Investeringarna i maskiner och utrustning krymper ännu i år när företagen ökar sitt kapacitetsutnyttjande i stället för att investera i nya objekt. Konjunkturförbättringen börjar därför synas tydligare i investeringarna först nästa år. Bostadsbyggandet fortsätter att växa samtidigt som övrigt byggande vänder svagt uppåt från vågdalen. Tillväxten i byggverksamheten dämpas dock när statens stimulansåtgärder upphör och räntorna börjar stiga. Löntagarnas forskningsinstitut spår att de privata investeringarna ökar med 4 % nästa år.

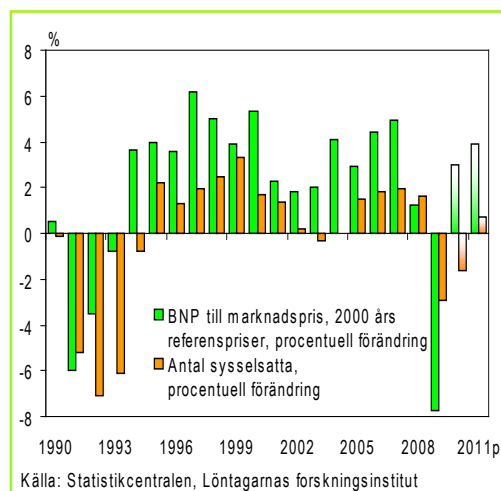
Löneutvecklingen förblir måttlig, köpkraftens tillväxt avtar

Kollektivavtalen för 2010 och 2011 ger vid handen att de nominella lönerna kommer att öka i en mycket måttlig takt. Avtalshöjningarna för 2010 varierar mellan 0,5 och 1,0 % och inte heller för 2011 lär några större lönehøjningar vara att vänta. Inom exportindustrin blir löneøjningarna liksom under tidigare år lägst. Inom tjänstesektorn stiger lönerna något mer, men löneøjningstakten avtar inom alla branscher klart jämfört med 2008 och 2009. Därför beräknas totalinkomsternas økningstakt stanna på i genomsnitt 2 % i år och bara 1,5 % nästa år. På inkomstutvecklingen 2010 inverkar fjolårets lönehøjningar ännu i någon mån. Medeltimförtjänsten ökar något snabbare än så.

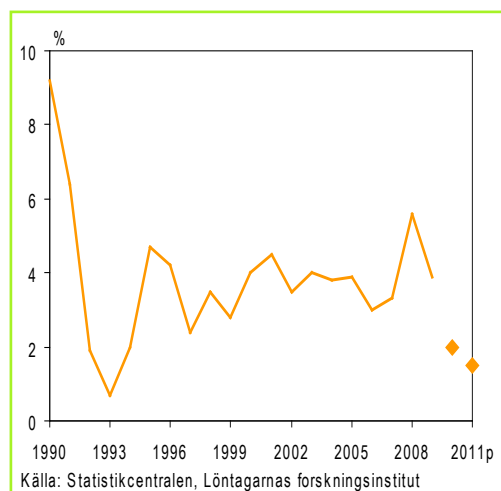
Tillväxten i lönesumman 2010 stannar på 1,8 % då antalet arbetade timmar fortsätter att minska. 2011 vänder antalet arbetade timmar och antalet sysselsatta uppåt, vilket driver upp tillväxten i lönesumman till 3,7 % trots att uppgången i de nominella lönerna förutses förbli långsam. Lönesumman ökar 2010 och 2011 i lägre takt än nationalinkomsten och lönernas andel av nationalinkomsten vänder därför nedåt.

Hushållens kapitalinkomster börjar öka på nytt under 2010 och fortsätter att växa under 2011. Kapitalinkomsterna och inkomsterna från skogsförsäljning sjönk förra året dramatiskt på grund av den djupa recessionen. 2010 och 2011 beräknas kapital- och företagarin-

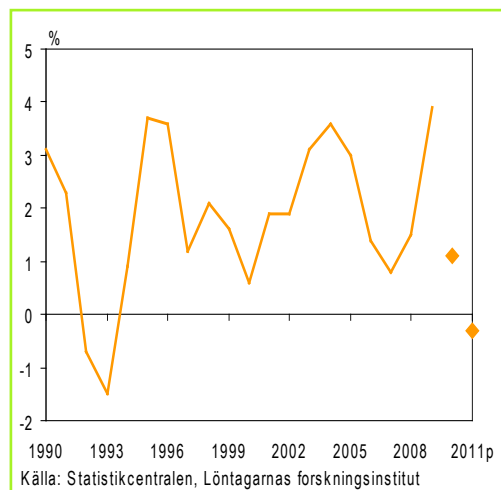
BNP och sysselsättning 1990–2011

Inkomstnivåindex 1990–2011

Realinkomster procentuell förändring 1990–2011

komsterna återgå till nivåerna före recessionen, vilket innebär att de växer i en relativt snabb takt. Kapitalinkomsterna växer de facto klart snabbare än löneinkomsterna.

Skattelättnaderna till stöd för köpkraften upphör så småningom. Någon nämnvärd lindring av inkomstbeskattningen är inte aviserad för prognosperioden. Däremot är en skärpning av den indirekta beskattningen att vänta. Det betyder att inflationen ökar en aning. Tillväxten i löntagarnas realinkomster och köpkraft närmar sig noll 2011. Tack vare kapitalinkomsternas snabba tillväxt och det förbättrade samsättningsläget 2011 ökar hushållens disponibla realinkomster dock med cirka 2 % i år och 1,5 % nästa år.

Den privata konsumtionen vänder svagt uppåt

Den djupa recessionen 2009 ledde till att hushållen ökade sitt sparande med minskad privat konsumtion som följd. Konsumtionsnedgången drabbade framför allt kapitalvaror och då i synnerhet bilhandeln. Konsumentförtroendet som speglar hushållens förväntningar har dock efter recessionen åter vänt uppåt. De positiva förväntningarna speglas i en livligare bostads- och bilhandel.

Trots det ökade förtroendet väntas hushållens sparkvot under perioden 2009–2011 förbli så gott som oförändrad. Orsaken ligger i att räntenivån successivt stiger under prognosperioden, vilket bidrar till att minska skuldsättningsviljan. Tillväxten i den privata konsumtionen speglar följaktligen i huvudsak ökningen i de disponibla inkomsterna. Volymen av den privata konsumtionen beräknas öka med 1,8 % i år och 1,5 % nästa år. Konsumtionsutgifternas nominella tillväxt tar fart under prognosperioden men det beror på konsumentprisernas uppgång, som i sin tur orsakas av att den indirekta beskattningen skärps avsevärt 2011.

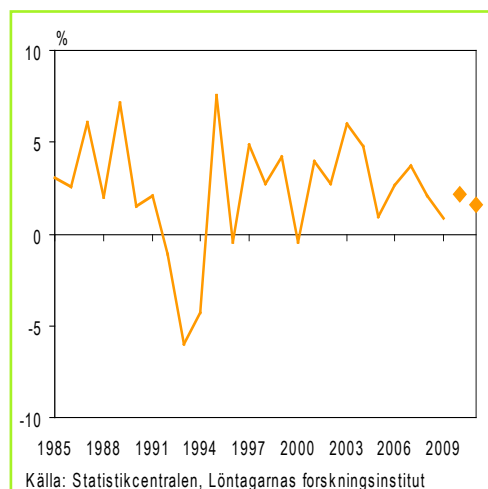
Inflationen ökar något

Den djupa ekonomiska recessionen och dess följdverkningar pressade ned inflationen till noll 2009. Konsumentpriserna stiger i en något högre takt 2010 men dock inte mer än med 0,9 %. Det starkaste kostnadstrycket kommer från uppgången i världsmarknadspriset på råvaror, framför allt olja. Råvarupriserna fortsätter att stiga 2011 när tillväxten i världsekonomin tar fart och efterfrågan särskilt i Asien växer snabbt. Vi spår att världsmarknadspriset på råolja uppgår till i genomsnitt 85 US-dollar per fat 2010 och 2011 stiger till 100 US-dollar per fat.

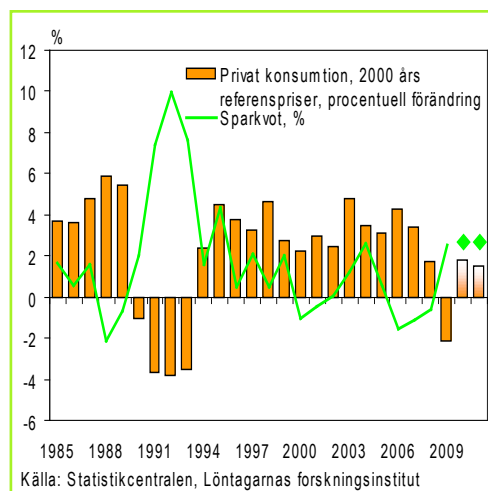
Det inhemska pristrycket förblir obetydligt 2010 och 2011. Uppgången i arbetskraftskostnaderna avtar klart jämfört med nivåerna 2008 och 2009. Orsaken ligger i låga avtalshöjningar och slopandet av arbetsgivarens folkpensionsavgift. Eftersom arbetsproduktiviteten vänder brant uppåt kommer enhetsarbetskostnaderna att sjunka 2010 och 2011.

Ändringarna av den indirekta beskattningen inverkar på det inhemska pristrycket under prognosperioden. Sänkningen av mervärdesskatten på livsmedel i oktober 2009 och på restaurangmat i juli 2010 pressar ned prisnivån. Motsatt verkan har dock den allmänna momshöjningen i juli 2010. Dessutom har regeringen lovat höja en del indirekta skatter – främst energiskatter – 2011 för att kompensera slopandet av arbetsgivarens folkpensionsavgift. I kombination med den allmänna momshöjningen bidrar åtgärden till att öka kon-

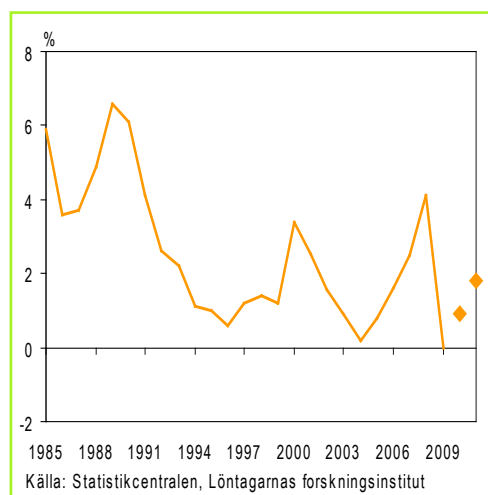
Hushållens reaala disponibla inkomster 1985–2011

Privata konsumtionsutgifter och sparkvot 1985–2011

Konsumentpriser 1985–2011

summentprisernas ökningstakt 2011. Inflationen mätt med konsumentprisindex stiger enligt vår bedömning därför till 1,8 % 2011. Till ökningen i konsumentprisindex bidrar också den väntade ränte- och bostadsprisuppgången.

Sysselsättningen försvagas ytterligare i år

Recessionen speglades klart i sysselsättningsciffrorna under fjolåret. Antalet sysselsatta minskade varje månad jämfört med siffrorna vid motsvarande tidpunkt året innan. I genomsnitt sjönk sysselsättningen 2009 med 2,9 %. I februari 2010 uppgick arbetslösheten till 9,2 % och säsongrensat till 9,1 %. De sysselsattas antal hade i februari sjunkit med 1,7 % jämfört med ett år tidigare. Nedgången var dock något mindre än under de föregående månaderna. I januari och december var nedgången cirka 3,6 respektive 3,5 % och i november 4 % jämfört med samma månad året innan.

Minskningen i sysselsättningen jämfört med ett år tidigare fortsätter ännu under första halvåret 2010 dels därför att den ekonomiska tillbakagången inverkar på sysselsättningen med eftersläpning, dels därför att jämförelsetalen utgörs av de högre sysselsättningsciffrorna vid fjolårets början. Under de sista månaderna 2010 antas det inte längre ske några större förändringar i sysselsättningen. 2011 vänder sysselsättningen något tydligare uppåt men tillväxten är fortfarande långsam. I år minskar sysselsättningen med i genomsnitt 1,6 % eller med 40 000 jobb för att nästa år öka med 0,7 % eller omkring 17 000 jobb.

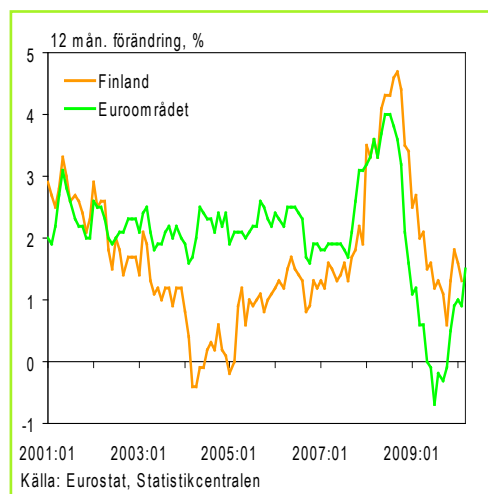
Typiskt i en recession är att arbetskraftsdeltagandet för befolkningen i arbetsför ålder minskar eftersom arbetslösa försvinner ur arbetskraften när de upphör att aktivt söka arbete. En del går i pension och en del börjar studera eller ägna sig åt hushållsarbete. Arbetskraftsdeltagandet för personer i arbetsför ålder minskade klart 2009: det var i genomsnitt 66,5 % eller en procentenhet lägre än 2008. Nedgången fortsätter i år men i något lägre takt: 2010 beräknas arbetskraftsdeltagandet uppgå till i genomsnitt 65,8 %. En orsak förutom utträde ur arbetskraften är att den äldsta åldersklassens, dvs, 65–74-åringarnas, andel av hela befolkningen i arbetsför ålder ökar och deras arbetskraftsdeltagande är klart lägre än de yngres. När sysselsättningsutsikterna förbättras 2011 börjar vissa åldersgruppers arbetskraftsdeltagande åter öka något. I kombination med den förändrade åldersstrukturen blir effekten på det totala arbetskraftsdeltagandet dock liten. Arbetskraftens volym stiger dock till följd av befolkningstillväxten med 0,4 % 2011.

Arbetslösheten sjunker redan nästa år

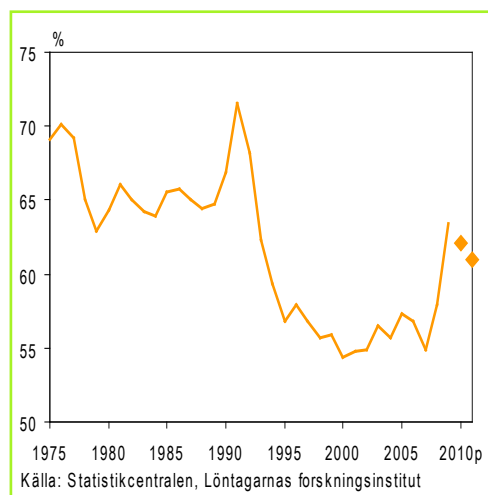
Nedgången i antalet sysselsatta 2010 ökar arbetslösheten, vars kalkylerade nedgång åter dämpas av arbetslösas utträde ur arbetskraften. Totalt sett ökar antalet arbetslösa i år med 20 000 personer från genomsnittsnivån förra året. Arbetslösheten stiger således till i genomsnitt 9,1 % i år. Nästa år minskar antalet arbetslösa redan med några tusen personer och arbetslösheten sjunker till i genomsnitt 8,8 %.

Anpassningen till en lägre arbetsefterfrågan har skett inte bara i form av sysselsättningsminskning utan också via antalet arbetade timmar, vilket är typiskt i en recession. Antalet arbetade timmar minskade förra året klart mer än antalet sysselsatta, dvs. med 6 %.

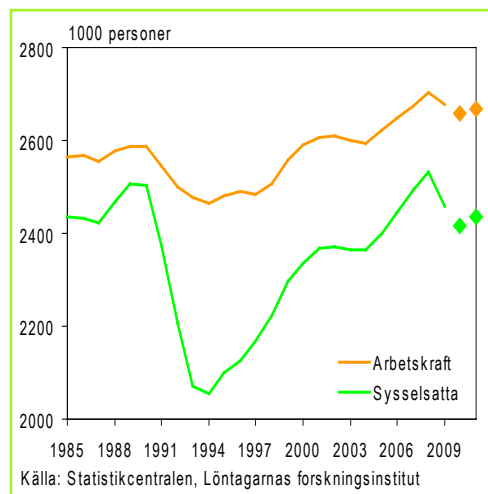
Harmoniserat konsumentprisindex 2001:01–2010:03

Funktionell inkomstfördelning i företagsverksamhet 1975–2011

Arbetskraftsutbud och sysselsättning 1985–2011

Minskningen beror sannolikt på permitteringar och färre övertidstimmar. Samtidigt har arbetsproduktiviteten försvagats då produktionen minskat ännu mer än antalet arbetade timmar.

När ekonomin vänder uppåt sker anpassningen i första hand via produktiviteten och antalet arbetade timmar medan sysselsättningen ökar sist. 2010 beräknas antalet arbetade timmar minska med bara en halv procent, vilket innebär att produktiviteten avseende antalet arbetade timmar ökar med 3,5 % medan produktionen ökar med 3 %. 2011 vänder antalet arbetade timmar uppåt, men ökningen beräknas bli 1,7 % eller lägre än produktionstillväxten. Det betyder att produktivitetensökningen blir 1,8 % medan produktionen växer med 3,5 %.

Tabell 4. Nyckeltal i prognosen

	2009	2010p	2011p
Arbetslöshet (%)	8,2	9,1	8,8
Arbetslösa (1 000-tal)	221	241	235
Sysselsatta (1 000-tal)	2457	2417	2434
Sysselsättning (%)	68,3	67,2	67,9
Inflation, konsumentprisindex (%)	0,0	0,9	1,8
Lönenivå, lönenivåindex (%)	3,9	2,0	1,5
Hushållens disponibla realinkomst (%)	0,8	2,2	1,6
Bytesbalansöverskott (mrd. €)	2,5	3,2	5,6
Handelsbalansöverskott (mrd. €)	3,9	4,0	4,6
Statens finansiella överskott mrd. €	-8,6	-10,2	-8,7
% av BNP	-5,1	-5,8	-4,7
Offentliga sektorns finansiella överskott mrd. €	-4,1	-5,1	-2,0
% av BNP	-2,4	-2,9	-1,1
Offentlig Emu-skuld % av BNP	44,0	45,1	43,7
Skattegraden (%)	43,0	42,5	42,9
Korta räntor (3 mån. Euribor)	1,2	0,8	1,5
Långa räntor (10 års statsobligationsränta)	3,7	3,6	4,1

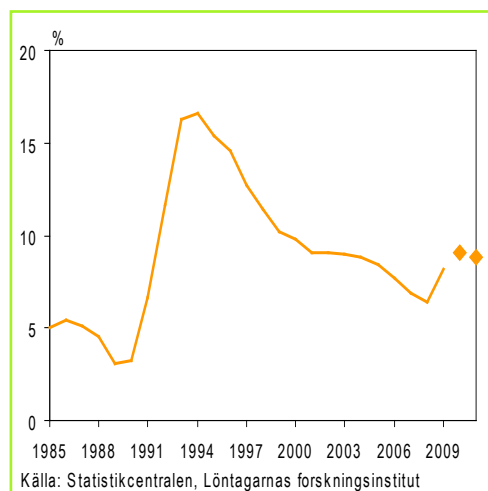
Källa: Finlands Bank, Statistikcentralen, Löntagarnas forskningsinstitut

Finlands priskonkurrenskraft börjar förbättras

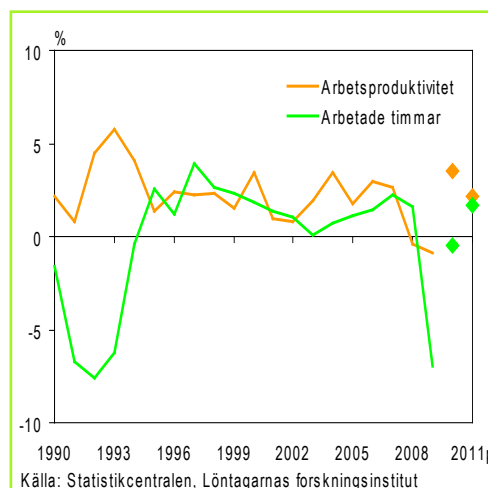
Internationellt sett har löneutvecklingen i Finland varit relativt måttlig ända fram till 2007. Särkilt under 2008 steg lönerna i Finland klart snabbare än i euroområdet i genomsnitt. De nya, i slutet av fjolåret och i år ingångna kollektivavtalen innebär att löneutvecklingen i Finland kommer att ligga under utvecklingen i övriga euroländer och till och med under den genomsnittliga förändringstakten i euroområdet. Så var exempelvis uppgången i kostnaderna per arbetad timme under sista kvartalet 2009 redan lägre än genomsnittet för euroområdet.

I internationell jämförelse har arbetsproduktivitets tillväxttakt i Finland varit snabb – snabbare än exempelvis i euroområdet i gen-

Relativt arbetslöshetstal 1985–2011

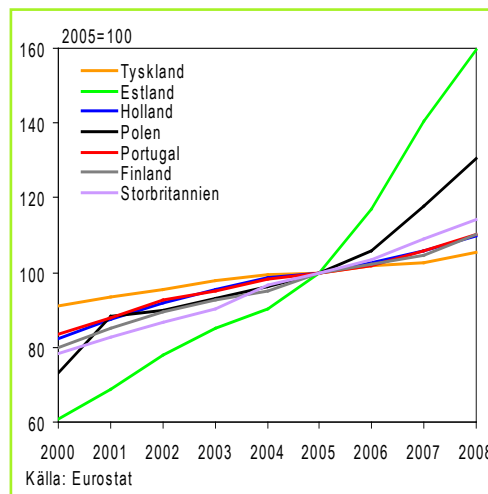

Arbetsproduktivitet och arbetade timmar 1990–2011, årlig förändring

omsnitt – ända fram till 2009. Den djupa re-

Arbetskraftskostnader per arbetad timme i hela ekonomin 2000–2008

cessionen i fjol pressade också ned produktiviteten i Finland mer än i andra länder. Men nedgången blir temporär eftersom produktiviteten i Finland i år och nästa år beräknas öka i snabbare takt än i euroområdet i genomsnitt. Mätt med enhetsarbetskostnader utvecklades Finlands konkurrenskraft under början av 2000-talet i samma takt som euroområdets. Från och med 2007 har enhetsarbetskostnaderna stigit snabbare i Finland än i euroområdet. Men också det förhållandet är på väg att korrigeras.

Skatteintäkterna rasade i fjol

Volymen av den offentliga konsumtionen växte 2009 enligt vår prognos med bara 0,7 %. För såväl staten som kommunerna blev tillväxten i de nominella konsumtionsutgifterna något lägre än prognostiserat när prisstegringen var mindre än väntat. För offentliga investeringar sjönk prisnivån som beräknat med cirka 3 %, men reellt sett blev tillväxten överraskande liten, dvs. 4%. Statsandelarna till kommunerna ökade med 5,5 % medan transfereringarna till socialskyddsfonderna växte med hela 24,5 %. Detta förklaras till största delen av en teknisk åtgärd där statsandelen till Folkpensionsanstalten för utgifter föranledda av sjukförsäkringslagen helt och hållet betraktades som en transferering medan den tidigare till en del räknats som kapitalöverföring. På grund av den kraftigt förvärrade arbetslösheten ökade utbetalningen av arbetslöshetsersättningar och bostadsbidrag markant.

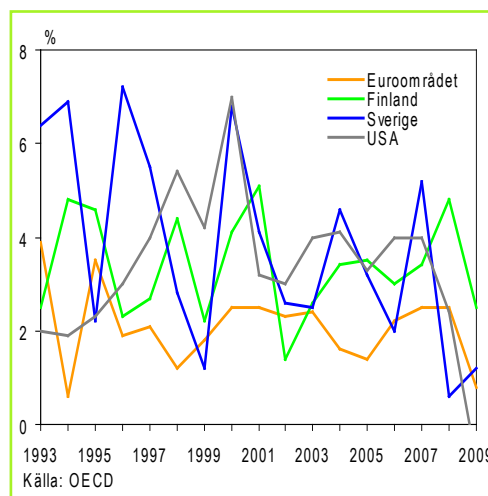
Till följd av den återhållsamma finanspolitiken avtar tillväxten i den offentliga konsumtionen till 0,5 % i år och 0,2 % nästa år. För offentliga investeringar går trenden ännu tydligare nedåt. De offentliga investeringarna minskar med 3,4 % i år och 0,4 % nästa år. I år kommer den förvärrade arbetslösheten att öka statsandelarna till arbetslöshetskassorna och transfereringarna till Folkpensionsanstalten. Ökningarna är betydande också avseende arbetslöshetsersättning, arbetsmarknadsstöd, bostadsbidrag och arbetskraftspolitisk utbildning. Också kompensationen till Folkpensionsanstalten för sloandet av arbetsgivarens folkpensionsavgift är avsevärd. Sammantaget ökar statens transfereringar till socialskyddsfonderna med hela 20 % i år. Tillväxten bryts dock 2011 när arbetslösheten småningom börjar minska. Statsandelarna till kommunerna beräknas bägge åren stiga med omkring 6 %.

Förra året rasade statens skatteintäkter med 15 %. Intäkterna från samfundsskatten mer än halverades, intäkterna från förvärvs- och kapitalinkomstskatten krympte med drygt 20 % och från mervärdesskatten med 5,4 %. Statens kapitalinkomster minskade med nästan en tredjedel. Kommunernas skatteintäkter växte däremot med en halv procent tack vare ökade intäkter från kommunal- och fastighetsskatten.

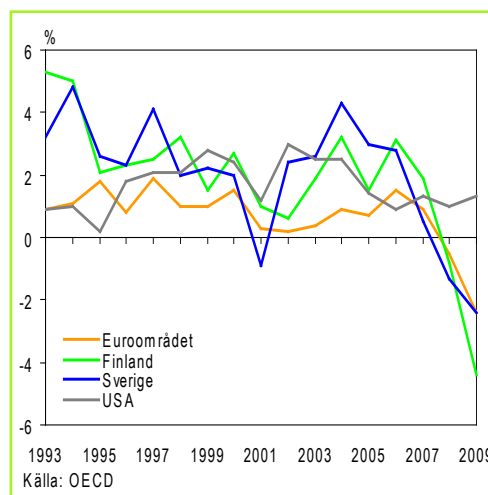
Beskattningen skärps nästa år

2010 förutspås lönesumman växa med 1,8 % men statens intäkter av förvärvsinkomstskatt fortsätter att minska på grund av skattelättnaderna. De klart ökade kapitalinkomst- och samfundsskatteintäkterna räcker dock för att få intäkterna av statens direkta skatter att vända uppåt; de ökar med drygt 2 %. Sänkningen av matmomsen får i år fullt genomslag och under andra halvåret kommer dessutom sänkningen av mervärdesskatten på restaurangmat. Sammantaget innebär momssänkningarna ett skatteintäktsbortfall på omkring 600 miljoner euro. Hälften av bortfallet kompenseras av den allmänna momshöjningen med en procentenhet. Momsskattelettnaderna minskar intäkterna

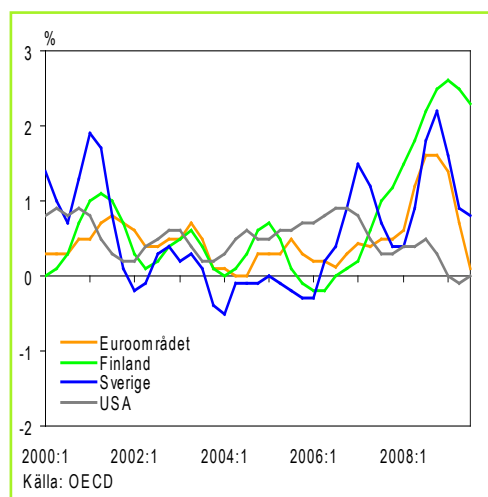
Arbetskraftskostnader inom den privata sektorn, årlig procentuell förändring per capita 1993–2009

Arbetsproduktiviteten i hela ekonomin, årlig procentuell förändring 1993–2009

Enhetsarbetskostnader, årlig procentuell förändring 2000:1–2009:3

av mervärdesskatten ännu detta år. Å andra sidan kommer intäkterna särskilt av bil-, energi- och alkoholskatterna att öka klart så att intäkterna av indirekta skatter beräknas växa med cirka 2,5 % i år. Som motvikt till det höjda grundavdraget i kommunalbeskattningen och den lindrade beskattningen av pensionärer kommer den genomsnittliga kommunalskatten att stiga med 0,39 procentenheter 2010. Totalt sett förblir intäkterna av kommunalskatten nästan oförändrade. Intäkterna av samfunds- och fastighetsskatten ökar åter så pass mycket att kommunernas skatteintäkter totalt sett växer med 2,4 %.

2011 kan det ske ändringar i grunderna för statens inkomstbeskattning men i vår prognos ingår endast antagandet om en teknisk justering på 300 miljoner euro i förvärvsinkomstskatteskalen. En del av den utgörs av kompensation för höjningen av socialskyddsavgifter. Lönesumman förutspås stiga i en takt av 3,7 % och när företagens resultat förbättras flyter det in så mycket mer kapitalinkomst- och samfundsskatter att intäkterna av statens inkomstskatt ökar med närapå 7 %. För de indirekta skatterna blir tillväxten 8,5 % när intäkterna av mervärdesskatten ökar med närmare 6 % och ett tillskott på 750 miljoner euro i energiskatteintäkter är att vänta liksom också vissa andra skattehöjningar och en kännbar tillväxt i bilskatten. Intäkterna från kommunalskatten når en tillväxt på drygt 4 % och kommunernas skatteintäkter ökar sammantaget med nästan 6 %.

Arbetspensionsanstaltens och socialskyddsfondernas premieintäkter krympte något förra året men vänder i år uppåt och växer med drygt 2 %. Ett stort hål i dem orsakar slopandet av arbetsgivarens folkpensionsavgift men hålet fylls tack vare höjningen av arbetslöshetsförsäkrings- och arbetspensionspremierna. 2011 fortsätter den starka tillväxten i arbetspensionspremieintäkterna men flera premieprocenter är ännu inte slutgiltigt fastslagna. I utbetalda sociala förmåner och bidrag syns redan den tillväxt som arbetslösheten orsakat.

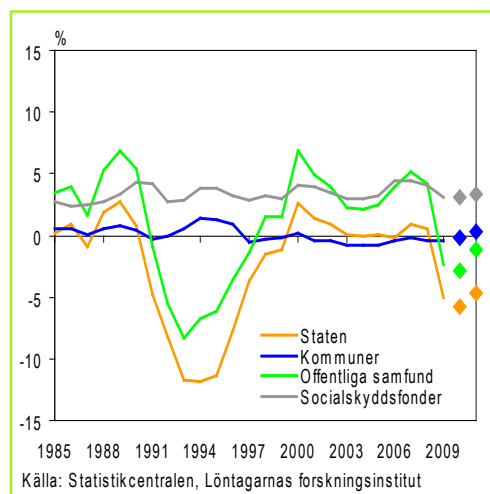
Arbetspensionsanstalterna och övriga socialskyddsfonder klarar av att hålla kvar fjolårets överskott på cirka 3 % även i år och nästa år. Kommunsektorns underskott minskar något i år från drygt 700 miljoner euro i fjol och försvinner helt och hållet 2011. Då underskottet i statsfinanserna i år ökar med cirka 1,6 miljarder från fjolårets nivå på 8,6 miljarder och nästa år minskar med omkring 1,5 miljarder stiger den offentliga sektorns sammanlagda EMU-underskott 2010 med 0,5 procentenheter till 2,9 % för att nästa år sjunka till 1,1 % av BNP. Den offentliga sektorns skuld (EMU-skuld) i förhållande till BNP når i år sin högsta nivå. Nästa år minskar den från 45 % i år till under 44 %. Skattegraden sjunker i år med 0,5 procentenheter till 42,5 % för att nästa år stiga till 42,9 %.

Den finanspolitiska stimulansen har upphört

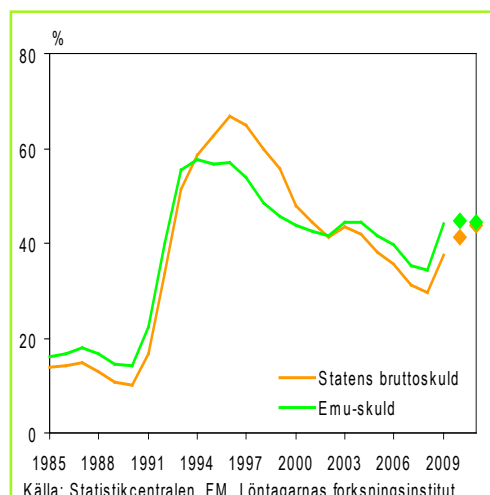
Nedan ges en bedömning av finanspolitikens effekter utifrån såväl förändringarna i beskattningsgrunden som utgiftsutvecklingen i statens budgetekonomi.

I år lindras beskattningen ännu av momsändringarna. Matmomsen sänktes från 17 till 12 % vid början av oktober 2009 och höjs till 13 % vid början av juli 2010. Då sänks också mervärdesskatten på restaurangmat från 22 till 13 % medan den allmänna mervärdesskatten höjs från 22 till 23 %. En annan viktig skattelättnad är slopandet av arbetsgivarens folkpensionsavgift, som ännu i år minskar intäkterna av socialskyddsavgifter med 600 miljoner euro. Ändringar i statens och kommunernas inkomstskatteskalor lindrar också beskattningen, dvs. med uppskattningsvis 465 miljoner euro efter eliminering av den progressiva beskattningens åstra-

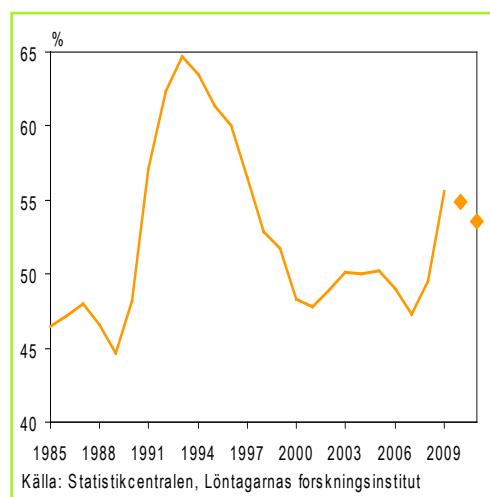
Offentliga sektorns finansiella överskott i procent av BNP 1985–2011

Statens bruttoskuld och offentliga sektorns Emu-skuld i procent av BNP 1985–2011

Offentliga utgifter i förhållande till BNP 1985–2011

mande effekt efter nominella löneökningar. I år kommer flera höjningar av socialskyddsavgifter ändå redan att skärpa beskattningen. Totalt sett beräknas regeringens beslutade ändringar av beskattningsgrunderna leda till ett skattebortfall på 715 miljoner euro 2010.

Nästa år har ändringarna i mervärdesskattegrunderna redan en åtstramande effekt. Momsändringarna medför en ökning på 215 miljoner euro och skärpningen av energibeskattningen en ökning på 750 miljoner euro i skatteintäkterna. Totalt sett ger skatteskäpningen nästan 1,1 miljarder euro mer i skatteintäkter.

Tabell 5. Statens aktiva finanspolitik

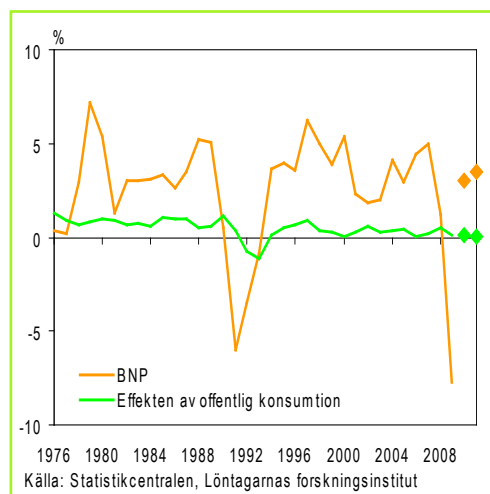
Effekt i förhållande till nominell BNP, %, stimulerande (+), åtstramande (-)	2009	2010	2011
Statens budgetekonomi utgifter	0,6	-0,1	-0,3
Ändringar av skatter och sociala avgifter	0,9	0,4	-0,6
Total effekt	1,4	0,3	-0,9

Beskattningen hade en klart stimulerande effekt ännu förra året. I år försvagas effekten för att nästa år bli åtstramande.

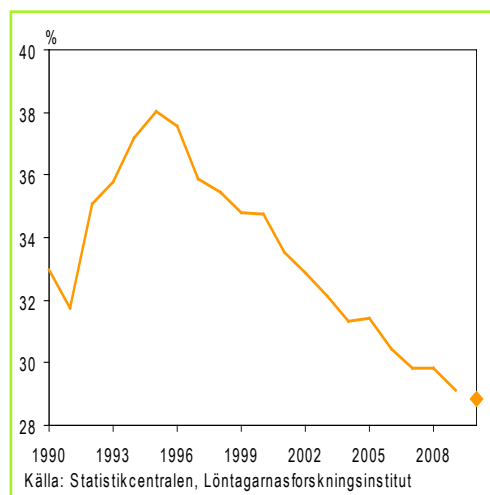
När det gäller statens utgifter har finanspolitiken bedömts på basis av den statliga budgetekonomin. Till utgifterna har då räknats stödpremier, nettotransfereringar till den övriga offentliga sektorn (exkl. kompensation för lättnader av beskattningen), transfereringar till andra finländska samfund, utbetalda sociala förmåner och bidrag, konsumtionsutgifter och bruttoinvesteringar. Finanspolitiken har ansetts vara stimulerande om tillväxten i budgetekonomins reala utgifter överskrider gränsen på 1,5 %, som betraktas som norm. Vid beräkning av reala utgifter (exkl. investeringar) har som deflator använts ett prisindex för statens utgifter. Prisindexet antas stiga med 2,1 % i år och 2,3 % nästa år. Priset på investeringar antas sjunka med 0,9 % i år för att nästa år stiga med 1,1 %. Den beräknade avvikelser från 1,5-procentsgränsen har omräknats till nominell nivå och relaterats till bruttonationalproduktens värde. Enligt dessa beräkningar var den stimulerande effekten av utgiftsändringarna i statens budgetekonomi 0,6 % förra året. I år är denna effekt en aning (0,1 %) och nästa år redan mer tydligt (0,3 %) åtstramande. Totalt sett kommer stimulansen i form av skattelindring nästan helt att upphöra i år och nästa år övergå i en klar åtstramning.

I finansministeriets egen bedömning framhävs att utgiftsstimulansen i huvudsak grundar sig på beslut som fattas inom fondekonomin utanför budgeten, såsom beslut om ökade finansinvesteringar. Av utgifterna inom fondekonomin är det dock bara direkta understöd och bidrag som kan räknas höra till utgiftsstimulansen. I fjol ökade Statens bostadsfonds understöd och bidrag och ackord med 87 miljoner euro, men också om det beloppet tas med i beräkningarna blev utgiftsstimulansen inte större än 0,6 % av BNP. I år ökar Statens bostadsfonds understöd och bidrag med knappt 63 miljoner euro från förra året efter ett tillskott på 75 miljoner euro i tilläggsbudgeten. Också det här tillskottet är så litet att det inte påverkar beräkningarna av utgiftsstimulansens storlek. Andra beslut inom fondekonomin och de utgifter de ger upphov till är svåra att hänföra till finanspolitiken då det här i huvudsak är fråga om affärsverksamhet som också genererar inkomster. En konsistent bedömning av finanspolitiken över tiden eller genom jämförelse av olika länder skulle överhuvudtaget vara i det närmaste omöjlig om ländernas finansoperationer i olika riktningar skulle tas med i beräkningarna.

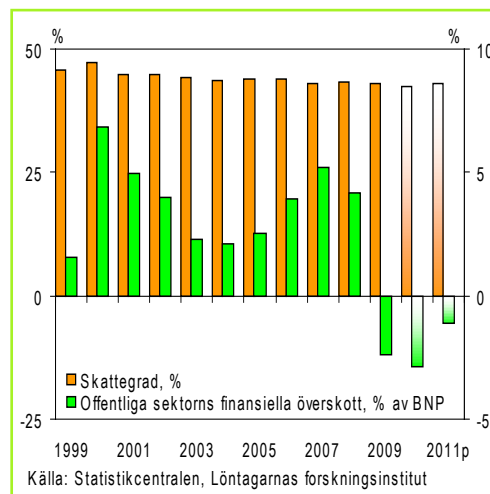
Offentlig konsumtion, effekt på totalproduktionen 1976–2011

Löntagares inkomstskattegrad 1990–2010

Offentliga finanser 1999–2011

Inte samma katastrof som på 1990-talet

Finanspolitikens inverkan på realekonomin kan i snäv bemärkelse bedömas även utifrån i vilken mån förändringen i statens och kommunernas offentliga konsumtionsutgifter inverkar på BNP-tillväxten. Av vidstående diagram framgår att såväl fjolårets som årets finanspolitik mätt med konsumtionsutgifternas förändring knappast alls avviker från det normala. Under de värsta depressionsåren – 1992 och 1993 – var finanspolitiken mätt på samma sätt exceptionellt kraftigt åtstramande. I det avseendet har finanspolitiken under den nuvarande recessionen inte varit lika åtstramande. Under depressionen på 1990-talet skärptes också beskattningen av löntagarna avsevärt. Den oproportionerligt strama finanspolitiken bidrog till uppkomsten av ett nästan decennielångt arbetslöshetsproblem. Som högst uppgick arbetslösheten 1994 till i genomsnitt nästan 17 %.

Överskott i den offentliga sektorn redan 2012

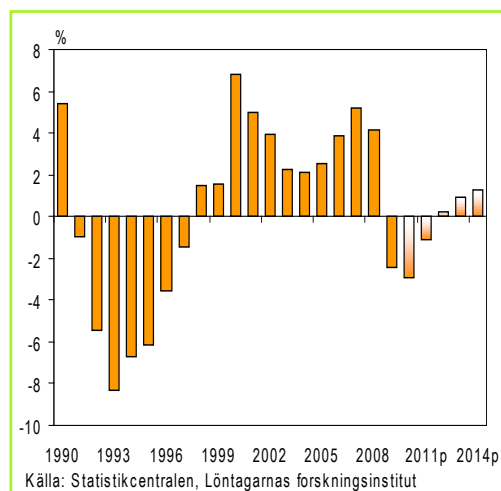
Löntagarnas forskningsinstitut har med sin EMMA-modell gjort en beräkning av utvecklingen av den offentliga sektorns underskott för perioden 2010–2014. I beräkningen antas den internationella ekonomin och den övriga omvärlden utvecklas enligt antagandena i forskningsinstitutets prognos. Tillväxten på exportmarknaderna antas vara fortsatt livlig också 2012 men avta något 2013 och 2014. Den offentliga sektorns utgiftsposter antas utvecklas enligt forskningsinstitutets prognos under åren 2010 och 2011 och därefter fortsätta på samma bana som 2011. På inkomstsidan görs antagande om höjning av konsumtions- och energiskatter enligt regeringens proposition. Likaså har alla andra redan gjorda ändringar av beskattningsgrunderna – också de som gäller 2010 – tagits med i beräkningarna. Kommunalskatten antas stiga med i genomsnitt 0,2 procentenheter nästa år för att sedan förbli oförändrad. I övrigt antas beskattningen förbli neutral.

Modellen genererar en prognos där produktionen ökar med 3 % i år och 3,5 % 2011 och 2012, varefter tillväxten successivt avtar 2013 och 2014. Antalet arbetade timmar minskar i modellprognosen med 0,8 % i år för att nästa år öka med 1,6 % och därefter i en något lägre takt. Att antalet arbetade timmar växer klart långsammare än totalproduktionen begränsar hårdast tillväxten i den beskattade nationalinkomsten, dvs. arbetsinkomsterna. Trots det förbättras den offentliga sektorns finansiella ställning under åren framöver. Underskottet i den offentliga sektorn beräknas i år bli 2,9 % och nästa år 1,1 % av BNP. Underskottet övergår 2012 i ett överskott, som under de följande åren växer så att det 2014 stiger till 1,3 % av BNP. Trots överskottet i den offentliga sektorn fortsätter statsfinanserna att visa underskott under perioden 2010–2014. Modellprognosen visar dock på att den offentliga sektorns finansiella ställning stärks betydligt mer och snabbare än exempelvis enligt finansministeriets färsk bedömning.

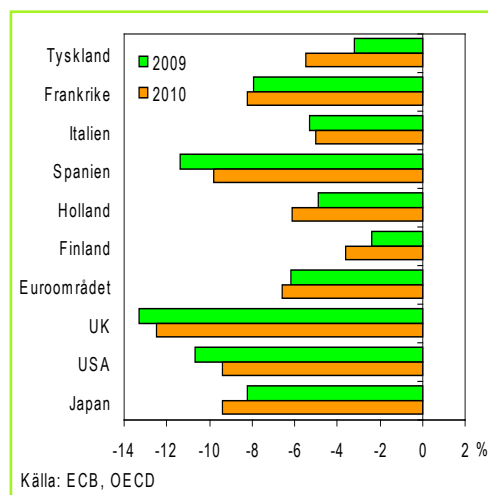
Tabell 6. Offentliga sektorns underskott (%)

	2010	2011	2012	2013	2014
BNP	+3,0	+3,5	+3,5	+3,0	+2,3
Arbetade timmar	-0,8	+1,6	+1,4	+1,0	+0,7
Offentliga sektorns underskott / BNP	-2,9	-1,1	+0,2	+0,9	+1,3

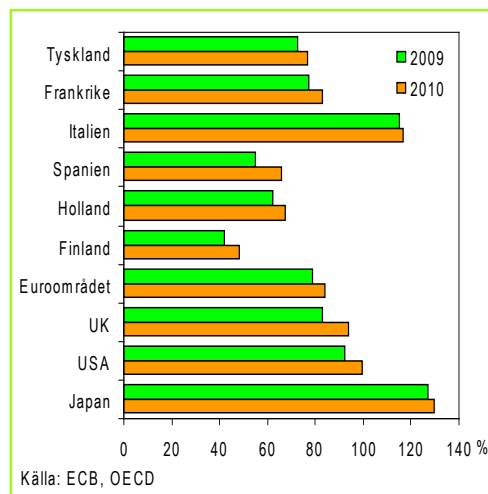
Offentliga sektorns underskott 1990–2014

Offentliga sektorns underskott i förhållande till BNP, %

Offentlig skuld i förhållande till BNP, %

Den offentliga ekonomin i Finland alltjämt bland de starkaste i euroområdet

Värt att notera är också att den offentliga ekonomin i Finland i fråga om såväl finansiellt underskott som skuldsättning är i bättre skick än vad som är fallet i nästan alla andra euroländer och EU-länder. Priset på finska statens långfristiga upplåning på obligationsmarknaden har också varit fortsatt relativt lågt.

Den finanspolitiska stimulansen borde fortsätta ännu i år

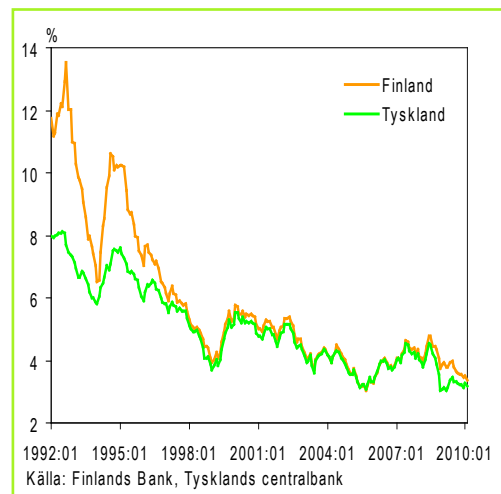
Den spirande tillväxten eliminerar inte behovet av finanspolitisk stimulans. Behovet motiveras av att totalproduktionen ännu i år ligger i genomsnitt 5 % under 2008 års nivå. Det syns särskilt i arbetslösheten, som ökar ytterligare 2010. Outnyttjade resurser finns således fortfarande, och det är viktigt att främja möjligheterna att få jobb så att en massarbetslöshet lik den på 1990-talet kan undvikas. I Finland klarar de offentliga finanserna stimulansen bättre än i EU- eller euroländer som i jämförelse med Finland har massiva offentliga underskott och en enorm statsskuld. Räntan på den finländska statsskuden är relativt förmånlig jämfört med förhållandet i de flesta andra euroländer och någon försämring i det avseendet är knappast att vänta.

De närmaste årens skattepolitik försvåras av regeringens beslutade relativt stora skattesänkningar som är avsedda att vara permanenta. Så borde exempelvis sänkningen av arbetsgivarens folkpensionsavgift ha varit endast temporär. Den beslutade energiskatthöjningen kompenserar bortfallet. Beslutet minskar energiförbrukningen, vilket kan betraktas som ett mål i rätt riktning. Det är dock hushållen som får betala största delen av energiskatthöjningen eftersom man inte vill öka kostnaderna för den starkt energiberoende industrin. Då energiskatten höjer konsumentpriserna och tär även på löntagarnas köpkraft leder den för sin del till krav på löneökningar och delvis också till lönelöft.

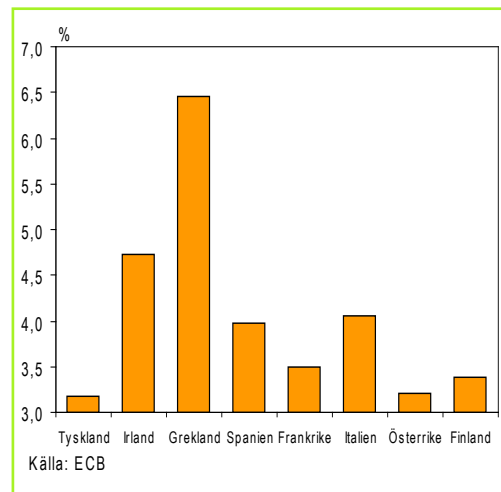
Enligt Löntagarnas forskningsinstituts bedömning av statsfinanserna finns det under de närmaste två åren inget behov av några nya betydande skattesärpningar. En kännbar skärpning av kapitalskatten skulle dock vara på sin plats. Däremot ligger samfundsskatten på 26 % redan nära minimigränsen i euroområdet. Att sänka den under 25 % skulle klart öppna för en skadlig skattekonkurrens. I fråga om beskattningen av konsumtion bör beaktas att en skärpning fördyrar arbetsinsatsen på nästan samma sätt som en skärpning av beskattningen av förvärvsinkomster. Dessutom drabbas låginkomsttagare relativt sett hårdast av höjningar av konsumtionsskatter – åtminstone av allmänna momshöjningar. Minst fördyras priset på produktionsfaktorer av beskattningen av redan existerande förmögenhet. Därför borde en skärpning av beskattningen av fastigheter, övrig förmögenhet och arv också övervägas.

I regeringens andra tilläggsbudget ökades sysselsättningsanslagen något. Det är förståeligt eftersom sysselsättningsläget har försvagats. En klokare politik hade dock varit satsningar på att skapa nya arbetstillfällen eller förhindra att arbetstillfällen försvinner. Mot den bakgrunden borde regeringen inte längre fortsätta med personalminskningar inom ramen för statens produktivetsprogram. Regeringen borde verka för en tillväxt i de offentliga investeringarna ännu i år och inte låta dem minska. Dessutom borde staten stödja kommunekonomin ännu detta år mer än planerat och motverka personalnedskärningar i kommunerna. Höjningen av mervärdesskatten i juli sker också ett halvår för tidigt. ■

Ränta på finska statens och tyska statens tioåriga obligationer 1992:01–2010:02

Ränta på tioåriga statsobligationer i februari 2010

Bytesbalans 1985–2011

